

LEKSYKON TWÓRCÓW NIEPODLEGŁEJ

PROGRAM SZKOŁA NIEPODLEGŁEJ

Szkoła Podstawowa nr 29 im. Jana Liszewskiego w Olsztynie

Opracowali:

Joanna Jastrzębska, Aleksandra Lisowska, Kacper Kobuszewski, Marcin Podsiadłowicz, Wiktor Nowakowski, Wojciech Cygański, Zuzanna Orlińska, Gabriela Bojarska, Robin Hahnkamp, Bartosz Potocki, Magdalena Chyżyńska, Maciej Maciejko, Jakub Mycko

Olsztyn 2017/2018

Spis treści

Spis treści

PROGRAM SZKOŁA NIEPODLEGŁEJ.....	1
Spis treści.....	2
Edward Śmigły-Rydz	3
Józef Dowbor – Muśnicki.....	5
Jędrzej Moraczewski.....	6
Józef Haller	8
Józef Piłsudski.....	9
Kazimierz Fryderyk Goebel	11
Kazimierz Sosnkowski.....	12
Leopold Lis-Kula.....	14
Leopold Okulicki	16
Lucjan Żeligowski.....	17
Gabriel Narutowicz.....	19
Gabriel Narutowicz.....	20
Roman Dmowski.....	22
Roman Stanisław Dmowski	24
Stanisław Szepetycki.....	25
Tadeusz Kutrzeba	26
Bolesław Wieniawa – Długoszowski.....	28
Władysław Zygmunt Belina – Prażmowski	30
Wojciech Korfanty	31
Wojciech Trąpczyński	33
Zygmunt Karol Karwacki.....	34

Edward Śmigły-Rydz

WKŁAD W ODZYSKANIE NIEPODLEGŁOŚCI

W lipcu 1914 r. Edward Rydz został zmobilizowany do cesarskiej i królewskiej Armii i przydzielony do Pułku Piechoty w Brzeżanach. Wkrótce potem został jednak wyreklamowany przez Piłsudskiego i objął dowództwo III batalionu Legionów Polskich. Rydz brał udział w tworzeniu pierwszej służby Komendy Wywiadów Bliskich. W październiku 1914 r. Rydz został majorem, a 18

grudnia 1914 został dowódcą 1 Pułku Piechoty Legionów. 1 maja 1915 roku został mianowany podpułkownikiem. Z powodu konfliktu, jaki wywiązał się pomiędzy Piłsudskim, a dowództwem Legionów, Edward objął dowództwo nad częścią I Brygady. Po rozpoczęciu tzw. ofensywy Brusilowa w lipcu 1916, I i III Brygada zostały zmuszone do odwrotu. W tym czasie zaostrzył się konflikt pomiędzy Piłsudskim, a Komendą Legionów. Piłsudski złożył dymisję. Podobnie postąpił Rydz, prosząc o zwolnienie ze służby w Korpusie i przeniesienie do armii austriackiej. Rydz odmówił złożenia przysięgi wierności władzom niemieckim, został więc zwolniony, bez prawa noszenia munduru. Następnie wyjechał do Krakowa. W tym czasie władze planowały przymusowe wcielenie go do armii austriackiej, ale ciężko zachorował, a po wyzdrowieniu symulował chorobę, aby nie trafić do wojska. Gdy Piłsudski został uwięziony w Magdeburgu, Edward Rydz objął kierownictwo Polskiej Organizacji Wojskowej. Na terenie Ukrainy i Białorusi Edward próbował rozpocząć utworzenie nowego wojska polskiego w porozumieniu z gen. Hallerem, jednak armii nie udało się powołać. Po powrocie ze wschodu Rydz udał się do Warszawy. Tam zaproponowano mu w zastępstwie objęcie stanowiska ministra wojny. Rozmowy w tej sprawie zakończyły się jednak fiaskiem. Na 1 listopada 1918 r. zarządził mobilizację POW, jednocześnie proponując powołanie niezależnego od Rady Regencyjnej, *republikańsko - demokratycznego* rządu z siedzibą w Lublinie. 3 listopada Rydz trafił do tego miasta. Tam dowiedział się o tym pełnomocnik Rady Regencyjnej. Zaproponował on porozumienie, na mocy którego Rydz został dowódcą wojsk polskich na terenach byłej okupacji austriackiej. 5 listopada przybyły

z Warszawy szef Sztabu Generalnego zdecydował, że Rydz obejmie dowództwo nad utworzoną z członków POW brygadą kresową. Jednak w nocy z 6 na 7 listopada powstał Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej. Rydz został w nim jako minister wojny, w zastępstwie za Józefa Piłsudskiego. 10 listopada do Warszawy wrócił z internowania Józef Piłsudski. Ku jego zdziwieniu, Piłsudski powątpiewał w jego lojalność. Komendant mianował go dowódcą Okręgu Generalnego w Lublinie. Rząd lubelski mianował pułkownika Rydza na stopień generała porucznika, zaś Naczelnym Dowódcą Józef Piłsudski powołał go na stanowisko dowódcy Okręgu Generalnego Nr II w Lublinie.

CIEKAWOSTKI

- Edward był kibicem piłkarskim.
- Edward Rydz od roku 1912 używał pseudonimu „Śmigły”, zmienił nazwisko na „Rydz-Śmigły”, aby następnie zmienić szyk słów na „Śmigły-Rydz”.
- Na krótko przed śmiercią powrócił potajemnie do kraju pod nazwiskiem Adama Zawiszy.

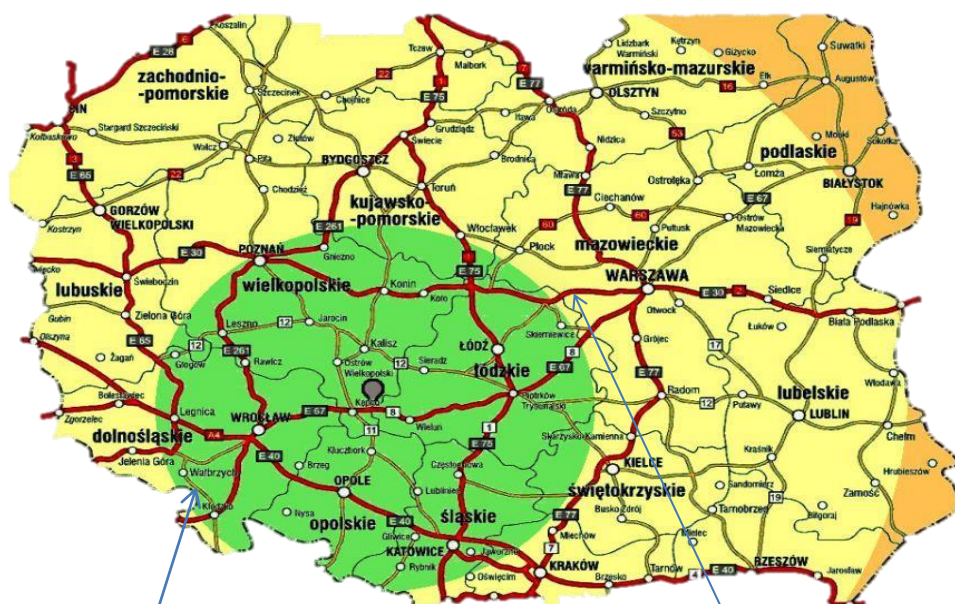
Urodzony 11 marca 1886, Brzeżany,
Austro- Węgry

Zmarł 2 grudnia 1941, Warszawa,
Generalne Gubernatorstwo,
III Rzesza

Opracowanie- Ola Lisowska 7A

Józef Dowbor – Muśnicki

Generał urodzony 25 października 1867
w Grabowie, a zmarły 26 października
1937

Tu zmarł

Tu się urodził

Był porucznikiem armii Imperium Rosyjskiego, generałem broni Wojska Polskiego, naczelnym dowódcą Sił Zbrojnych Polskich.

W momencie wybuchu I wojny światowej awansował na wojskowy stopień pułkownika. Zajmował stanowisko szefa 7 sztabu Dywizji Piechoty. Podczas przeprawy przez Orzyc został ranny i wyjechał na leczenie do Moskwy.

Przez Anglików został odznaczony Orderem Łąży. Walczył na froncie austriackim. Brał udział w Bitwie pod Jarosławiem. Po rewolucji październikowej ogłosił neutralność Korpusu wobec Rosji.

Nie uzyskał poparcia Rady Regencyjnej i został zmuszony do złożenia broni. Następnie zamieszkał w Staszowie.

NRL poprosiła go o dowodzenie Powstaniem Wielkopolskim.

Zanim się zgodził w Warszawie odbył rozmowę z Józefem Piłsudskim i w ten sposób wstąpił do NRL.

W 1919 został generałem broni.

CIEKAWOSTKI

- Miał mieszkanie przy ulicy Mylnej 15.
- Jest patronem 17 Wielkopolskiej Brygady Zmechanizowanej w Międzyrzeczu.
- Jego mundur znajduje się w Muzeum Wojska w Warszawie.

Opracowanie – Bartosz Potocki 6 B

Jędrzej Moraczewski

E. K. Pomorski, Edward

Pełnione funkcje

Premier pierwszego niepodległego polskiego rządu

Minister komunikacji

Minister robót publicznych

Wkład w odzyskanie niepodległości

W czasie nauki studenckiej działał w organizacji samopomocowej Bratnia Pomoc, organizując zarazem nielegalną samokształceniową grupę niepodległościową.

Zorganizował strajk broniący kolegi, którego relegowano za działalność socjalistyczną. W 1893 roku wstąpił do Galicyjskiej Partii Socjaldemokratycznej. Po wybuchu I wojny światowej współtworzył oddziały strzeleckie, następnie służył w I Brygadzie Legionów Polskich.

Ciekawostki

- Dziennie pracował po 16 godzin.
- Zginął 5 sierpnia 1944 trafiony zbłąkaną kulą wystrzeloną przez żołnierza Armii Czerwonej, która przebiła ścianę domu i trafiła Moraczewskiego w krtań, powodując natychmiastową śmierć polityka.

Opracowanie – Joanna Jastrzębska – 7B

Data i miejsce urodzenia:
13 stycznia 1870,
Trzemeszno

Data i miejsce śmierci
5 sierpnia 1944,
Sulejówek

Józef Haller

Funkcje:

- 1) Generał broni Wojska Polskiego
- 2) Naczelný Dowódca wszystkich Wojsk Polskich
- 3) Pełnił obowiązki komendanta Legionów
- 4) Minister w drugim rządzie Władysława Sikorskiego
- 5) Przewodniczący Obywatelskiego Komitetu Wykonawczego Obrony Państwa
- 6) Dowódca Frontu Północnego w czasie wojny polsko-bolszewickiej
- 7) Generalny Inspektor Armii Ochotniczej
- 8) Prezes Rady Naczelnej Stronnictwa Pracy
- 9) Komendant Polowych Drużyn Sokolich

Wkład w odzyskanie niepodległości:

- Założył Błękitną Armię, która brała czynny udział w odzyskaniu niepodległości;
- Brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej razem z Błękitną Armią;
- Dokonał “zaślubin” Polski z Morzem Bałtyckim, wrzucając do niego pierścień w obecności żołnierzy Błękitnej Armii;
- W czasie bitwy warszawskiej dowodził Frontem Północnym i bardzo był zaangażowany w walkę;
- Wchodził w skład Rady Obrony Państwa podczas wojny polsko – bolszewickiej.

Upamiętnienia:

- Patron polskiego okrętu wojennego – kanonierki „Generał Haller”
- Jego imieniem nazwano m.in. park w Dąbrowie Górniczej, plac w Warszawie w dzielnicy Praga - Północ, plac na Starym Polesiu w Łodzi, jedną z głównych ulic w Grudziądzu, Nowym Sączu, Wrocławiu, Cieszynie, Radomiu, aleję w Gdańsku, plac w Skarszewach, ulicę w Koszalinie, Ostrołęce, Katowicach oraz w Świdniku.

Miejsce urodzenia: 19.08.1873 roku, Jurczyce

Miejsce śmierci: 4.06.1960, Londyn

Opracowanie – Kacper Kobuszewski 7B

Józef Piłsudski

Funkcje w państwie:

- 20 II 1919 otrzymał tytuł Naczelnika Państwa;
- III 1920 został mianowany Marszałkiem Polski;
- Dwukrotnie obejmował funkcję premiera w państwie;
- Do śmierci sprawował władzę autorytarną;

- W 1930 rozwiązał sejm stosując represje wobec posłów opozycji.

Wkład w odzyskanie niepodległości:

W 1914r. stworzył oficjalnie Legiony Polskie i Polską Organizację Wojskową. W 1917 Legiony odmówiły złożenia przysięgi na wierność Austrii i Niemcom, a Piłsudski został aresztowany i osadzony w więzieniu w Magdeburgu, gdzie przebywał do listopada 1918r. Po klęsce Niemiec zwolniony z więzienia Piłsudski udał się do Warszawy, gdzie otrzymał naczelne dowództwo nad polskimi wojskami oraz misję utworzenia w wyzwolonym państwie rządu narodowego. 22 XI otrzymał oficjalnie funkcję Naczelnika Państwa.

Józef Piłsudski
urodził się
5 grudnia 1867r na
Litwie we wsi Żułowo.

Józef Piłsudski zmarł
12 maja 1935r. Jego ciało
spoczywa pod Wieżą Srebrnych
Dzwonów na Wawelu.

CIEKAWOSTKI:

- Jego pies wabił się Pies;
- Był wielbicielem twórczości Juliusza Słowackiego;
- Jego BBWR dyplomowało środkami agitacji wyborczej;
- Wieczorami układał pasjansa
- Zmarł 12 maja 1935r. o godzinie 20.45 w ulubionym narożnym pokoju w Belwederze;
- W kondukcje żałobnym dwaj oficerowie prowadzili klacz wydaną na świat przez Kasztankę – Merę.

Opracowanie – Marcin Podsiadłowicz 7B

Kazimierz Fryderyk Goebel

Miejsce i data urodzenia:

12.01.1893r. Warszawa

Miejsce i data śmierci:

11.11.1966r. Olsztyn

Zawód: inżynier, elektryk

Funkcje w wojsku:

Organizator wojsk łączności i sieci telekomunikacyjnej okręgu wileńskiego

Odznaczenia:

Krzyże: Niepodległości, Walecznych i Legionowy,

Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski,

Medal za Wojnę,

Odznaczenie "Pierwszej Kadrowej",

francuski Order Czarnej Gwiazdy i Order Gwiazdy Rumuńskiej

Zasługi:

Za zasługi na polu organizacji i wyszkolenia wojska, za prace w dziele odzyskania niepodległości i za działalność w służbie pocztowo-telekomunikacyjnej oraz prace społeczne otrzymał wiele odznaczeń. Ppłk Kazimierz Fryderyk Goebel zasłużył również się naszemu miastu (Olsztynowi) jako wicedyrektor powstającej po II wojnie światowej Dyrekcji Okręgowej Poczty i Telegrafów w Olsztynie. Odbudowywał zniszczone wojną miasto i współtworzył sieć telegraficzną, jako doświadczony i świetnie wykształcony elektryk i inżynier.

Ciekawostki:

- Posiadał pseudonim „Taternik”
- Kazimierz Fryderyk Goebel to postać niezwykle ważna dla rozwoju i historii Olsztyna. Był bowiem jedynym związanym z Olsztynem członkiem Pierwszej Kompanii Kadrowej Józefa Piłsudskiego, która aktywnie walczyła o niepodległość naszego kraju.
- Zmarł 11 Listopada czyli w dniu, w którym w dzisiejszych czasach obchodzimy Narodowe Święto Niepodległości

Opracowanie: Wiktor Nowakowski – 6B

Kazimierz Sosnkowski

Urodził się 19 listopada 1885 w Warszawie,
a zmarł w 11 października 1969 w Arundel
w Kanadzie.

Był generałem broni Wojska Polskiego. Potem był zastępcą Komendanta, Józefa Piłsudskiego, jak również szefem jego sztabu. Koordynował mobilizację organizacji strzeleckich 1 i 2 sierpnia 1914. Odprawił także pierwszy patrol strzelecki Władysława Bieliny - Prażmowskiego, a także wymarsz Pierwszej Kompanii Kadrowej.

Odnaczenia:

- **Order Orła Białego** – pośmiertnie
- **Order Wojenny Virtuti Militari** - trzykrotnie
- **Order Odrodzenia Polski**
- **Krzyż Niepodległości i Medal Niepodległości**
- **Krzyż Walecznych** - czterokrotnie
- **Krzyż Zasługi**- dwukrotnie
- **Krzyż Zasługi Wojsk Litwy Środkowej**
- **Medal Pamiątkowy za Wojnę**
- **Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości**
- **Wawrzyn Akademicki**
- **Odznaka „Za wierną służbę”**
- **Odznaka Pamiątkowa Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych**
- **Odznaki wszystkich pułków podhalańskich 22 Dywizji Piechoty Górskiej**
- **Złota Odznaka Honorowa Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej I stopnia**
- **Odznaka Pamiątkowa „Pierwszej Kadrowej”**

Ciekawostki:

- Lubił piłkę nożną.
- Stadion „Polonia” jest nazywany jego imieniem.
- Lubił grać w szachy.
- Był dobrym myśliwym.
- Lubił poezję.

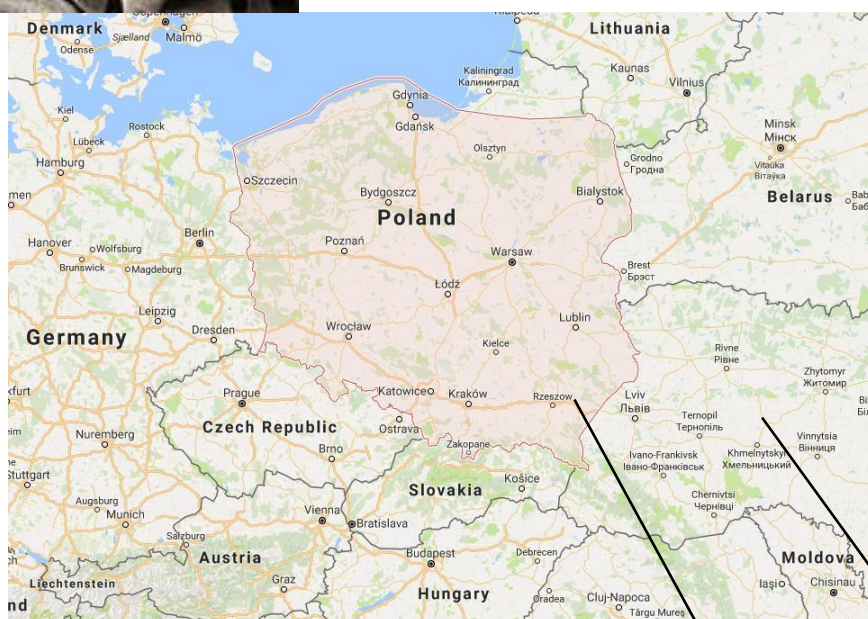
Opracowanie – Robin Hahnkamp 6B

Leopold Lis-Kula

Leopold Lis-Kula urodził się 11 listopada 1896 w Kosinie.

Zmarł 7 marca 1919 w Torczynie.

Tu się urodził

Tu zmarł

Był majorem piechoty Wojska Polskiego, lecz pośmiertnie został awansowany na pułkownika. Uczestniczył w bojach pod Jastkowem, Kamionką, Kostiuchówką, Kamienną i Kukłą. 1918 zajął się tworzeniem polskich sił zbrojnych za frontem wschodnim, a w wieku 22 lat został pierwszym Komendantem Placu POW w Kijowie. Prowadził tam walki dywersyjne. W Legionach Polskich rosla jego legenda. Był uzdolnionym dowódcą i niezwykle

odważnym żołnierzem. Powierzano mu najtrudniejsze odcinki walki m.in. na Ukrainie.

Wychowaniem chłopca zajmowała się głównie matka, wszczepiając mu ideały patriotyczne i etyczne. Uczęszczał do szkoły ludowej na tzw. Ruskiej Wsi i II Gimnazjum Państwowego, które teraz nosi jego imię. W wieku 16 lat założył też z kolegami tajną organizację wojskową. Po jej rozpadzie wstąpił do skautingu. Stworzył wtedy zastęp "Lisów". Wtedy wraz z zastępem szybko, w konspiracji poznaje tajniki walki podziemnej, ćwiczy szermierkę i musztrę. W 1912 wstępuje do związku strzeleckiego w Rzeszowie. Został w nim zastępcą komendanta. W 1914 roku wraz z kompanią strzelecką wyruszył do Krakowa.

Został tam wyznaczony na dowódcę 4 kompanii. Wyróżnił się już w pierwszych walkach pod Kielcami, gdzie dowodził 2. kompanią V batalionu Legionów. W roku 1917, w czasie kryzysu przysięgowego odmówił złożenia przysięgi wierności cesarzowi niemieckiemu, został internowany. Na froncie ukraińskim odbył szereg zwycięskich potyczek. Nocą z 6 na 7 marca 1919 roku przeprowadził na czele polskich żołnierzy atak na zajęte przez Ukraińców miasteczko Torczyn. Po jego zdobyciu został ciężko ranny i po kilku godzinach zmarł z upływu krwi.

Ciekawostki:

- Był ulubieńcem Józefa Piłsudskiego;
- Zdobył 3 wyróżnienia wojskowe: Krzyż Srebrny Orderu Virtuti Militari V klasy, Krzyż Niepodległości z Mieczami (pośmiertnie 19 grudnia 1930), Krzyż Żelazny II klasy.
- 18 września 1932 został odsłonięty pomnik Leopolda Lisa-Kuli w Rzeszowie.

Opracowanie – Wojciech Cygański 6B

Leopold Okulicki

Miejsce i data urodzenia:

12.11.1889r. Bratucice

Miejsce i data śmierci:

24.12.1946r. Moskwa

Funkcje i stopnie w wojsku:

Delegat sztabu naczelnego, komendant łódzkiego okręgu ZWZ, dowódca 7 dywizji piechoty, komendant główny AK

Zasługi:

Podczas I wojny światowej służył w Legionach polskich, uczestnik wojny polsko – bolszewickiej 1919-20, dowodził AK (1944-45), realizował plan „Burza”, organizował polską konspirację.

Ciekawostki:

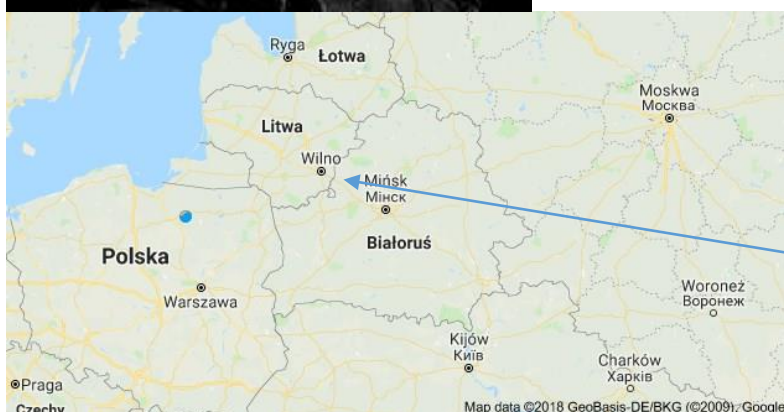
- Brał udział w szkoleniu cichociemnych i operacji „Weller 29”
- Miał zostać księdzem
- Okoliczności jego śmierci nie zostały wyjaśnione
- Brał udział w „procesie szesnastu”
- Posiadał pseudonim „Niedźwiadek”
- Był ostatnim dowódcą AK

Opracowanie – Wiktor Nowakowski – 6B

Lucjan Żeligowski

Urodził się 17.10.1865 roku w Oszmianie, a zmarł 9.07.1947 roku w Londynie.

Tu się urodził.

Tu zmarł.

Był pułkownikiem piechoty Armii Imperium Rosyjskiego oraz generałem broni Wojska Polskiego. Był znany z tzw. buntu Żeligowskiego, podczas którego zajął Wilno i jego okolice, proklamując powstanie tzw. Litwy Środkowej, kawaler Virtuti Militari. Lucjan Żeligowski był synem Gustawa – powstańca z 1863 i Władysławy z Traczewskich. Ojciec wraz z matką został zesłany za udział

w powstaniu styczniowym na Syberię, skąd oboje już nie wrócili. Lucjan był wychowywany przez ciotkę, Katarzynę, mieszkającą w Żupranach. Tam też uczęszczał do szkoły gminnej, z której przeszedł do gimnazjum klasycznego w Wilnie. 9 września 1915 gdy rozpoczęło się formowanie jednostki polskiej przy armii rosyjskiej – Polskiej Brygady Strzelców, na własną prośbę przeszedł do brygady, gdzie został dowódcą batalionu. W czerwcu 1916 Polska Brygada Strzelców osiągnęła gotowość bojową i 27 lipca 1916 i przeszła chrzest bojowy forsując rzekę Szczarę. W styczniu 1917 na bazie Polskiej Brygady Strzelców rozpoczęto organizowanie Dywizji Strzelców Polskich i Żeligowski został dowódcą 1 pułku tej Dywizji. W czerwcu 1917 pułk ten wyróżnił się w walkach na froncie galicyjskim pod Husiatynem.

Po rewolucji lutowej w 1917 w związku z wzrostem nastrojów rewolucyjnych w armii rosyjskiej nastąpiła reorganizacja Polskiej Dywizji Strzelców w 1 Korpus Polski, a płk Żeligowski został ponownie skierowany do armii rosyjskiej. Wkrótce jednak wrócił do niego i został dowódcą 1 Dywizji Piechoty. W 1917 roku był członkiem Polskiego Wojskowego Komitetu Wykonawczego. Po wybuchu rewolucji październikowej doszło do konfliktu pomiędzy nim a dowódcą I Korpusu Polskiego gen. Józefem Dowborem-Muśnickim, który opowiedział się za poparciem rosyjskiego Rządu Tymczasowego, a Żeligowski uważał, że polskie jednostki powinny zostać neutralne wobec konfliktu w Rosji. W wyniku tego konfliktu wiosną 1918 gen. Dowbor-Muśnicki usunął go z zajmowanych stanowisk.

Żeligowski wyjechał wtedy do Kijowa, gdzie wszedł w skład Naczelnego Polskiego Komitetu Wojskowego (Naczpól) prowadzącego rozmowy z francuską misją wojskową na temat tworzenia jednostek polskich we Francji i Rosji. Po uzyskaniu pomocy ze strony Francji rozpoczęło się formowanie tzw. Błękitnej Armii gen. Hallera. Żeligowski w dniu 3 lipca 1918 został mianowany przez gen. Józefa Hallera dowódcą Wojska Polskiego na Wschodzie. Wśród tworzonych wtedy w Rosji jednostek powstała w 1918 na Kubaniu 4 Dywizja Strzelców Polskich, na czele której stanął Żeligowski.

Po zakończeniu wojny zadeklarował powrót do kraju, ale w trakcie przygotowań do podróży zmarł 9 lipca 1947 w Londynie. Zgodnie z wolą zmarłego 12 lipca 1947 zwłoki przewieziono do Warszawy i pochowano na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie.

Ciekawostki

Część zasobów Funduszu Obrony Narodowej (utworzonego na mocy dekretu Prezydenta RP z 9 kwietnia 1936 roku¹ zdeponowanych w Wielkiej

Brytanii przywieziono do Polski drogą lotniczą 12 lipca 1947 roku wraz z trumną gen. Lucjana Żeligowskiego.

Opracowanie – Maciej Maciejko 6B

Gabriel Narutowicz

Pełnione funkcje

- Minister robót publicznych
- Minister spraw zagranicznych
- Pierwszy Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

Wkład w odzyskanie niepodległości

W czasie własnych studiów angażował się w pomoc Polakom ściganym przez carat. Związany był również z emigracyjną partią „Proletariat”. W czasie I wojny światowej brał udział w pracach Szwajcarskiego Komitetu Generalnego Pomocy Ofiarom Wojny w Polsce. Należał również do stowarzyszenia La Pologne et la Guerre w Lozannie, stopniowo zbliżając się do koncepcji Józefa Piłsudskiego.

Ciekawostki

- Z wykształcenia był inżynierem hydrotechnicznym
- Zginął 5 dni po zaprzysiężeniu na prezydenta
- Był bratem Stanisława Narutowicza, polityka, który popełnił samobójstwo w 1932 roku
- Józef Piłsudski był bratem ciotecznym żony jego brata

Data i miejsce urodzin

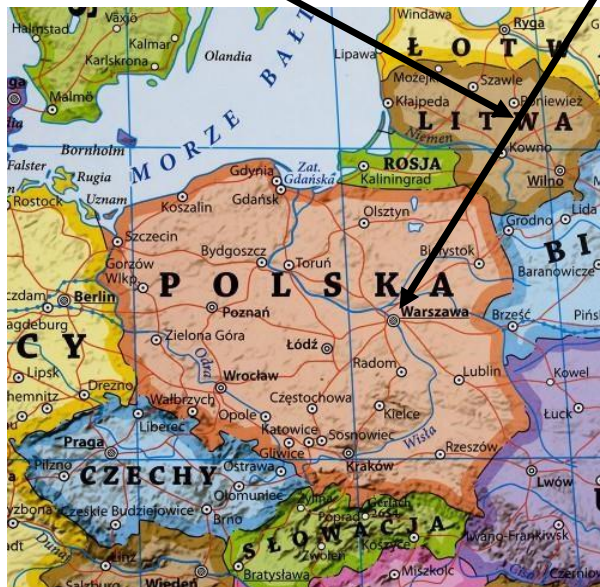
17 marca 1865 r.

Telesze, Litwa

Data i miejsce śmierci

16 grudnia 1922 r.

Warszawa

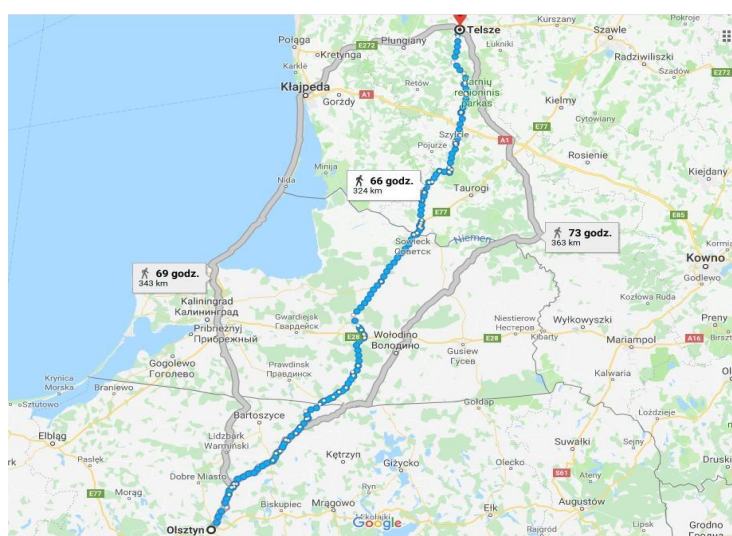
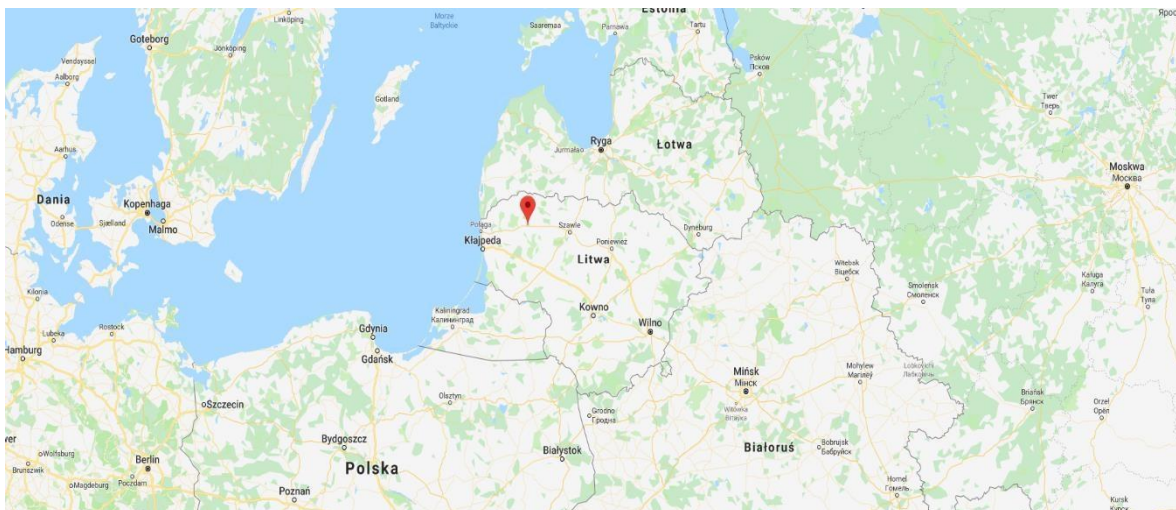
Opracowanie – Joanna Jastrzębska 7B

Gabriel Narutowicz

1865 – 1922

Urodził się 17 marca lub 29 marca 1865 w Telszach, w granicach Imperium Rosyjskiego. Jego ojciec był powstańcem. Gabriel Narutowicz był spokrewniony z Józefem Piłsudskim.

W dzisiejszych czasach Telsze leżą na obszarze Litwy, ok. 300 kilometrów od Olsztyna.

W czasie studiów Gabriel Narutowicz pomagał Polakom, ściganym przez carat. Związany był też z emigracyjną partią walczącą o wolność Polski. Uniemożliwiło mu to powrót do kraju, ponieważ Rosjanie wydali nakaz aresztowania go. W 1895 roku przyjął on obywatelstwo Szwajcarskie. Jego pierwszą posadą po ukończeniu studiów była praca w biurze budowy.

Był konstruktorem oraz inżynierem.

Kierował budową elektrowni wodnych w Europie Zachodniej, m.in. w Kubel, Andelsbuch, Monthey, Mühlebergu (w **Szwajcarii**), Refrain (we **Francji**), Montjovet (we **Włoszech**), Buitreres (w **Hiszpanii**).

W 1907 został profesorem w katedrze budownictwa wodnego na Politechnice w Zurychu. W latach 1913–1919 pełnił tam funkcję dziekana.

W czasie I wojny światowej brał udział w pracach Szwajcarskiego Komitetu Generalnego Pomocy Ofiarom Wojny w Polsce, należał do stowarzyszenia La Pologne et la Guerre w Lozannie.

We wrześniu 1919 roku, na zaproszenie polskiego rządu, przybył do kraju, gdzie aktywnie zaangażował się w odbudowę odrodzonego po rozbiorach państwa polskiego.

W latach 1920 – 1922 był ministrem w rządach niepodległej Polski, w tym w 1922 był ministrem spraw zagranicznych.

Ciekawostki:

- Był pierwszym prezydentem Rzeczypospolitej Polski.
- 16 grudnia 1922 Prezydent Gabriel Narutowicz został zastrzelony w „Zachęcie” w Warszawie przez powiązanego z prawicą malarza Eligiusza Niewiadomskiego.

Opracował – Jakub Mycko 6B

Roman Dmowski

WKŁAD W ODZYSKANIE NIEPODLEGŁOŚCI

Roman Dmowski od wybuchu I wojny światowej konsekwentnie działał na rzecz klęski Niemiec. Utworzył w Warszawie Komitet Narodowy Polski. Po zajęciu Warszawy przez Niemców wyjechał do Petersburga, gdzie brał udział w pracach komisji polsko-rosyjskiej, mającej ustalić zasady przyszłej autonomii Królestwa. W 1915 roku udał się przez Finlandię i Szwecję na Zachód i rozpoczął akcję na rzecz Polski w stolicach zachodnich państw Ententy. Odbił podróże do Rzymu i Lozanny. W lipcu 1917 roku rozesłał czołowym przedstawicielom świata politycznego państw zachodnich memoriał, w którym sformułował program terytorialny przyszłej niepodległej Polski. W 1917 roku został prezesem

utworzonego przez siebie w Lozannie Polskiego Komitetu Narodowego uznanego przez państwa zachodnie za oficjalne przedstawicielstwo narodu polskiego, którego zadaniem było odbudowanie państwa polskiego oraz sprawowanie opieki cywilnej nad Polakami przebywającymi na terenie państw zachodnich. We Francji, z jego inicjatywy, została zorganizowana 100-tysięczna Błękitna Armia, która po przetransportowaniu wraz z pełnym wyposażeniem do Polski, stała się podstawą odradzającego się Wojska Polskiego w trudnym okresie walk o granice. Odegrał kluczową rolę w kształtowaniu granic Polski. Po przyjeździe do Paryża Paderewskiego, który jako premier objął główną rolę w negocjacjach, Dmowski zszedł chwilowo na drugi plan, działając przez jakiś czas w komisji do spraw Ligi Narodów. 28 czerwca 1919 Dmowski wraz z Paderewskim podpisali traktat wersalski, przywracający formalnie Polskę na mapę Europy.

CIEKAWOSTKI

- Roman Dmowski zapytany kiedyś dlaczego się nie ożenił, oznajmił, że małżeństwo i rodzina przeszkodziłyby mu w pracy na rzecz narodu polskiego.
- Dmowski władał biegle językiem portugalskim, francuskim, rosyjskim i angielskim, rozumiał też język niemiecki.
- Linia Dmowskich wygaśła, ponieważ ani Roman, ani reszta z jego sześciorga rodzeństwa nie posiadała dzieci.

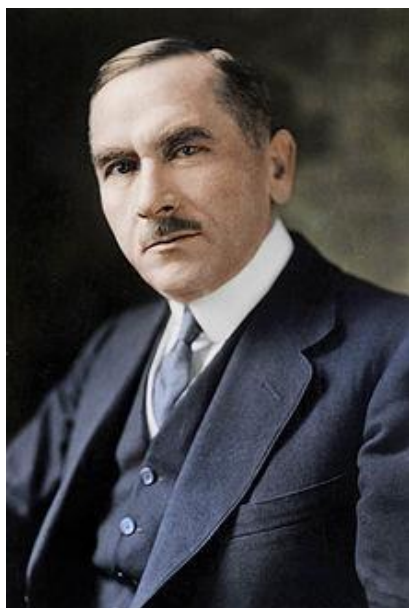

Ur. 9 sierpnia 1864
Kamionek

Zm. 2 stycznia 1939
Drozdowo

Opracowanie: -Aleksandra Lisowska 7A

Roman Stanisław Dmowski

Data i miejsce urodzenia: 9 sierpnia 1864, Kamionek (Warszawa)

Data i miejsce śmierci: 2 stycznia 1939, Drozdowo.

Polski polityk przywódca endecji i mąż stanu. Niewątpliwie był jednym z twórców polskiej niepodległości.

Funkcje: Był wybitnym politykiem, mężem stanu. W II Rzeczypospolitej pełnił funkcję ministra spraw zagranicznych. Współzałożyciel Narodowej Demokracji (endecji, ruchu narodowego). Walczył o niepodległość

Polski.

Wkład w odzyskanie niepodległości: Roman Dmowski popierał odzyskanie niepodległości u boku Rosji. Jednak car nie miał zamiaru tworzyć niepodległej Polski. Był autorem teorii inkorporacyjnej. Utworzył Komitet Narodowy Polski. Po I wojnie światowej reprezentował Polskę na konferencji pokojowej w Paryżu.

Ciekawostki:

-Dmowski nigdy się nie ożenił, ale zakochał bez wzajemności w przyszłej żonie Józefa Piłsudskiego.

-Podczas konferencji w Wersalu wygłosił 5 - godzinne przemówienie, które sam tłumaczył na angielski i francuski.

-Dmowski był przeciwny feminizmowi. Grób Romana Dmowskiego

-Dmowski pochodził z rodziny wielodzietnej.

-Roman Dmowski miał 179 cm wzrostu i był ciemnym blondynem. Sam o sobie mówił że wygląda na nieco młodszego. Natomiast swój ogólny wygląd podsumował następująco; „Mam oblicze rozpustnika, pozującego na męża stanu”.

Odznaczenia: Roman Dmowski konsekwentnie odmawiał przyjmowania odznaczeń i wyróżnień, jednak posiadał kilka: **Polskie:**

- Wielka Wstęga Orderu Odrodzenia Polski (2 maja 1923)
- Doctor honoris causa Uniwersytetu Poznańskiego (1923)

Zagraniczne

- Wielka Wstęga Orderu Gwiazdy (Rumunia)
- Wielka Wstęga Orderu Oranje-Nassau (Holandia)
- Doctor honoris causa Uniwersytetu w Cambridge (1916);

opracowanie - Magdalena Chyżyńska 7B

Stanisław Szeptycki

Data i miejsce urodzenia:

03.11.1867r. Przyłbice

Data i miejsce śmierci:

09.11.1950r. Korczyn

Zawód/funkcja:

Prezes Krajowego Towarzystwa Naftowego, polityk, dyplomata.

Po II wojnie światowej prezes Polskiego Czerwonego Krzyża, oficer sztabowy armii, szef sztabu generalnego, oficer sztabowy armii austriackiej, dowódca brygady, dowódca 3 Brygady Legionów Polskich.

Zasługi:

W 1916- 17 dowódca Legionów Polskich, w wojnie polsko – bolszewickiej dowódca 1. i 4. Armii oraz Frontu Litewsko – Białoruskiego.

Ciekawostki:

- Pomysłodawca Święta Żołnierza Polskiego (15 sierpnia)
- Od Ślązaków z okazji parady, którą dowodził po odzyskaniu niepodległości przez Śląsk otrzymał prawie dwu metrowy miecz z pamiątkowym napisem
- Ukończył szkołę kawaleryjską i artyleryjską

Opracowanie – Wiktor Nowakowski 6B

Tadeusz Kutrzeba

Urodził się 15 kwietnia 1886 roku w Krakowie, a zmarł 8 stycznia 1947 roku w Londynie.

miejsce urodzenia

miejsce śmierci

Był Kapitanem Sztabu Generalnego Austro-Węgier, Generałem Dywizji Wojska Polskiego, dowódcą Armii „Poznań” podczas kampanii wrześniowej. Tadeusz Kutrzeba urodził się w rodzinie Tomasza, kapitana Armii Austro-Węgier, i Ludwiki z domu Szula. W 1896 roku został przyjęty do siedmioklasowej Wojskowej Szkoły Realnej w Fischau koło Wiener Neustadt, a następnie uczęszczał do szkoły w Hranicach na Morawach. W 1903 roku zdał maturę w Państwowym Gimnazjum Realnym w Wiedniu. Następnie rozpoczął studia na Wydziale Inżynieryjnym w Wojskowej Akademii Technicznej w Mödling pod Wiedniem, którą ukończył w 1906 roku z wynikiem celującym i nominacją na podporucznika saperów. Będąc prymusem, miał możliwość wyboru miejsca służby. W rezultacie od 1906 roku do 1910 roku pełnił służbę w 9 Batalionie Saperów w rodzinnym Krakowie. W latach 1910–1913 studiował w Akademii Sztabu Generalnego w Wiedniu i ukończył wyższy kurs inżynierii. W 1911 roku awansował na porucznika. W latach 1913–1914 pełnił służbę w Szefostwie Inżynierii w Sarajewie, gdzie opracował m.in. projekt umocnień na pograniczu

z Czarnogórą. W Sarajewie był świadkiem zamachu na arcyksięcia Ferdynanda, który stał się zapalnikiem wybuchu I wojny światowej.

Wkład w odzyskanie niepodległości Polski

We wrześniu 1939 był dowódcą Armii Poznań, następnie grupy armii Poznań i Pomorze, którymi dowodził w bitwie nad Bzurą. Jako zastępca dowódcy armii Warszawa bronił stolicy. Dostał się do niewoli niemieckiej.

Po wojnie wyjechał do Anglii i pozostał na emigracji. W Londynie pełnił m.in. funkcję przewodniczącego Komisji Historycznej Kampanii

Wrześniowej. Autor wielu prac historycznych, m.in.: Wyprawa kijowska 1920 (1937), Bitwa nad Bzurą (1958).

Ciekawostki

- Generał, historyk
- Od 24 listopada 1961 ulica w Warszawie, na terenie obecnej dzielnicy Bemowo, nosi nazwę ulicy gen. Tadeusza Kutrzeby. ☒ Zarówno pracę naukową, jak i ewentualny powrót do kraju, przekreśliła w 1946 roku ciężka choroba nowotworowa.

Opracowanie- Gabriela Bojarska 6B

Bolesław Wieniawa – Długoszowski

Urodził się 22.07.1881 roku w Maksymówce, a zmarł 1.07. 1942 roku w Nowym Jorku.

Tu się urodził.

Tu zmarł.

Był Generałem Dywizji Wojska Polskiego, dyplomatą, a także **adiutantem Józefa Piłsudskiego**. Był jedną z najbarwniejszych postaci II Rzeczypospolitej, a także znany z umiłowania kobiet, koni i hucznej zabawy. Poeta, lekarz medycyny, a także redaktor „*Dziennika Polskiego*” w Detroit. Autor wielu popularnych powiedzonek, cytowanych w całym kraju. Uczęszczał do liceum we Lwowie, dlatego że z miejscowych szkół prokrotnie był usuwany. Na własną prośbę trafił do znanego Gimnazjum Jezuitów w Chyrowie. Po wybuchu I wojny światowej przyjechał do Krakowa gdzie od 1.08.1914r. brał udział w kursie oficerskim Związku Strzeleckiego, lecz trzeciego sierpnia został powołany do I Kompanii Kadrowej. Szóstej sierpnia 1914 r. wraz z 1 Kompanią Kadrową wyruszył z krakowskich Oleandrów do Królestwa Polskiego, był w składzie 4 plutonu. 9 sierpnia po zarekwirowaniu koni zgłosił się do rtm. Władysława Beliny-Prażmowskiego, który tworzył pierwszy oddział ułanów. Oddział ten przekształcił się później w 1 Pułku Ułanów Legionów Polskich tzw. Beliniaków. Od stycznia do 30 marca 1917 roku był słuchaczem Kursu Oficerów Sztabu Generalnego w Warszawie. 10 sierpnia 1917 roku został zwolniony z Legionów Polskich bez prawa noszenia munduru.

CIKAWOSTKI

- Popełnił samobójstwo, skacząc z tarasu swojego mieszkania w Nowym Jorku.
- Miał mieszkanie Riverside Drive 3 w Nowym Jorku.

Opracowanie - Bartosz Potocki VIb.

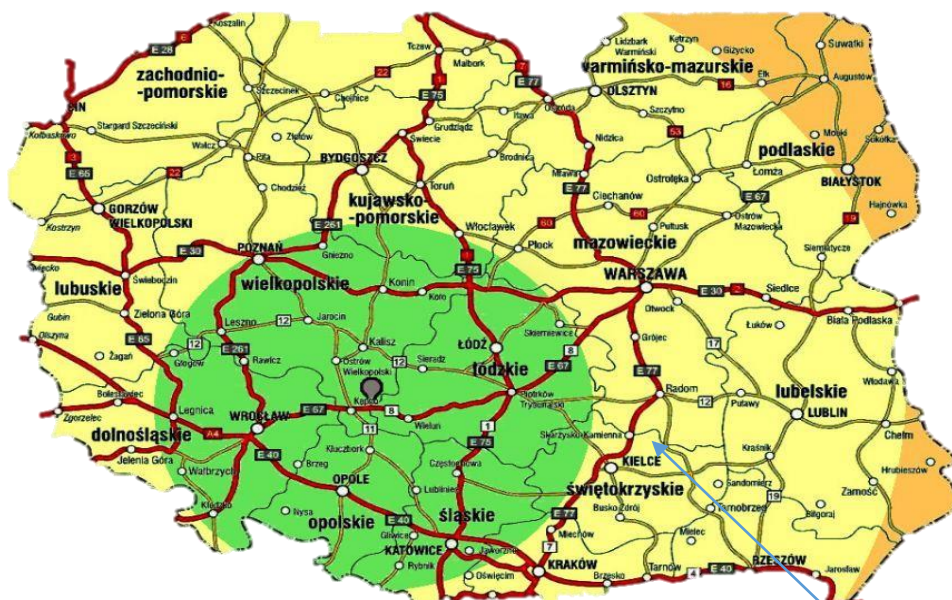
Władysław Zygmunt Belina – Prażmowski

Pułkownik urodzony 3.05.1888 r. w Ruszkowcu, zmarł 13.10.1938r. w Wenecji.

Był pułkownikiem Kawalerii Wojska Polskiego, a także urzędnikiem II Rzeczypospolitej. Był także kawalerem Orderu Virtuti Militari.

Od 1909r. był członkiem Związku Walki Czynnej. W 1911 r. awansował na porucznika. Po zakończeniu I wojny światowej w Wojsku Polskim był organizatorem i dowódcą 1 Brygady Kawalerii, na której czele stoczył wiele bitew. Po 10.09.1920 r. decyzją Ministra Spraw Wojskowych gen. Kazimierza Sosnkowskiego został mianowany dowódcą 209 Pułku Ułanów Podkarpackich.

Tu się urodził

W 1907 r. przeszedł na emeryturę ze względu na pogarszający się stan zdrowia. Zmarł 13.10.1938 r. na atak serca w Wenecji, gdzie odbywał kurację zdrowotną.

Ciekawostki:

- Poślubił Anastazję Rudzką.
- Jego syn był prymusem Szkoły Kawaleryjskiej w Grudziądzu.
- W Krakowie jest aleja jego imienia.

Opracowanie - Bartosz Potocki VIb.

Wojciech Korfanty

WKŁAD W ODZYSKANIE NIEPODLEGŁOŚCI

W latach 1901-1908 Wojciech Korfanty był członkiem Ligi Narodowej, w której współpracował z Romanem Dmowskim.

Od 1901 r. pracował jako redaktor naczelny "Górnoślązaka". W 1902 r. trafił do więzienia we Wronkach za publikację artykułów "Do Niemców" i "Do moich braci Górnoślązaków". Władze niemieckie zwolniły go z aresztu w maju 1902. 6 czerwca 1918 Korfanty wygrał wybory uzupełniające do Reichstagu niemal dwukrotną przewagą, zyskał nawet poparcie Niemców, mimo że opowiadał się za oderwaniem od Cesarstwa

Niemieckiego Śląska, Wielkopolski i części Pomorza. 25 października 1918 r. wystąpił w niemieckim parlamencie z żądaniem przyłączenia do państwa polskiego wszystkich polskich ziem zaboru pruskiego. W latach 1918-1919 był członkiem Naczelnej Rady Ludowej stanowiącej rząd Wielkopolski podczas powstania, a w 1920 r., został mianowany przez rząd polski na komisarza plebiscytu na Górnym Śląsku. Kierował całością przygotowań organizacyjnych, propagandowych i politycznych. Po niekorzystnej dla Polaków interpretacji wyników plebiscytu, przeprowadzonego w atmosferze wzajemnego zastraszenia i terroru. Stanął na czele III powstania śląskiego. W tym momencie pojawiają się pierwsze poważniejsze kontrowersje związane z jego osobą. Albowiem Korfanty nie wierzył w szanse powodzenia powstania, widząc w nim jedynie zbrojną manifestację ludu górnośląskiego, która miała polegać na zwróceniu uwagi Komisji Międzysojuszniczej mającej dokonać podziału terenu plebiscytowego

między Polskę, a Niemcy. W wyniku zrywu zdecydowano o korzystniejszym dla Polski podziale Śląska. W lipcu 1921 opuścił Górny Śląsk. W Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej I kadencji był członkiem klubu ChrześcijańskoNarodowego Stronnictwa Pracy. 14 lipca 1922 został desygnowany przez Komisję Główną Sejmu RP na premiera rządu.

CIEKAWOSTKI

- Z jego śmiercią związane jest wiele niejasności. Jedna z hipotez mówi, że otruto go oparami arszeniku, którymi nasączone były ściany jego celi.
- W jednym ze swoich wystąpień rzekomo obiecał każdemu rolnikowi krowę za oddanie głosu za Polską. Od tego wydarzenia sprawa zyskała nazwę „krowy Korfantego”.

Ur. 20 kwietnia 1873
Sadowki (obecnie
Siemianowice Śląskie)

Zm. 17 sierpnia 1939
Warszawa

Opracowanie: Aleksandra Lisowska 8A

Wojciech Trąmpczyński

Był polskim politykiem, prawnikiem, działaczem Narodowej Demokracji oraz marszałkiem Sejmu i Senatu. Stał on na czele władz administracyjnych podczas powstania wielkopolskiego. Przewodniczył także Obywatelskiemu Komitetowi Obrony Państwa podczas wojny z bolszewicką Rosją w 1920 roku. Po powrocie Józefa Piłsudskiego z wyprawy kijowskiej wygłosił przed kościołem św. Aleksandra w Warszawie na cześć Naczelnego Wodza entuzjastyczne przemówienie, porównując jego czyny do dokonań Bolesława Chrobrego, Jana Karola

Chodkiewicza i Jana III Sobieskiego. Jako prawnik szczególną uwagę poświęcał pracom nad uchwaleniem konstytucji oraz unifikacji i kodyfikacji prawa. Po przejęciu władzy przez sanację był w opozycji do rządów marszałka Piłsudskiego i jego współpracowników. Zarzucał mu autorytaryzm, nadużycia i nieprzestrzeganie zasad państwa prawa. W 1927 roku został odznaczony Orderem Orła Białego.

Ciekawostki:

- Rodzice osierocili go, gdy był małym dzieckiem.
- Był doradcą prawnym Hotelu Bazar.
- Został dożywotnim członkiem Towarzystwa Miłośników Miasta Poznania.
- Dostał odznaczenia: Order Orła Białego, Krzyż Wolności, Order Priusa.

Zygmunt Karol Karwacki

WKŁAD W ODZYSKANIE NIEPODLEGŁOŚCI

Zygmunt Karol Karwacki w 1912 roku wstąpił do Polskich Drużyn Strzeleckich. W krótkim czasie awansował do stopnia podchorążego. W 1913 Józef Piłsudski odznaczył go odznaczeniem „Parasol”. 1 sierpnia 1914 roku sformułowano kiluosobowy patrol rekonesansowy z zadaniem dokonania zwiadu na tereny zaboru rosyjskiego, w którym Zygmunt Karwacki służył, jako przewodnik. Po powrocie z pierwszego patrolu został przydzielony do grupy, która wyruszyła do Kielc (Pierwsza Kompania Kadrowa). Wkrótce wrócił do kawalerii Bieliny i jako ułan, wachmistrz, a wkrótce szef 1 szwadronu Bieliny.

We wrześniu 1914 roku Karwacki brał udział w operacji korczyńskiej. 9 października został mianowany na stopień podporucznika oraz komendanta garnizonu Kielce. Od listopada 1914 został mianowany na dowódcę plutonu w IV Batalionie. Do sierpnia 1915 roku wykonywał misje powierzane mu przez Józefa Piłsudskiego. Był też krótko kierownikiem wywiadu i komendantem POW okręgu radomskiego. Wkrótce Zygmunta Karwackiego przeniesiono ponownie do działań liniowych jako komendanta plutonu w 2 kompanii I batalionu 5 Pułku Piechoty Legionów Polskich. Brał udział w kampanii wołyńskiej, gdzie poległ 4 lipca 1916 roku w bitwie pod Kostiuchnowką.

CIEKAWOSTKI

- Zygmunt Karol Karwacki został pośmiertnie mianowany kapitanem.
- Zygmunt Karwacki posiadał pseudonim „Stanisław Bończa”.

**Ur. 20 października
1893 Czarnowiec**

**Zm. 4 lipca 1916
Kostiuchnówka**

Opracowała: Aleksandra Lisowska 8A